

**FRANCESC RIURÓ
LLAPART
(GIRONA, 1910 -
2008)**

LA FIGURA DE FRANCESC RIURÓ és coneguda en determinats sectors de la cultura gironina. Ho és àmpliament per la destacada labor en l'àmbit de l'arqueologia. També, i en menor grau, per la seva creació pictòrica. I molt escassament, ja que els testimonis públics de la seva creació són molt minsos, ho és també per la seva valuosa aportació en la creació fotogràfica en els primers anys del franquisme. No obstant el reconeixement d'aquest perfil personal poli-facètic, la seva professió va ser la de delineant. Partint d'una formació artística, va desenvolupar la seva professió gairebé continuadament i la va conjugar de manera esforçada amb l'arqueologia i la creació.

Va néixer a Girona el dia 1 de desembre de 1910 i, al cap de dos mesos, la família es va traslladar a Palamós per motius professionals del seu pare, Josep Riuró Coll. Era funcionari i va treballar als ports de Sant Feliu de Guíxols i de Palamós. La seva mare, Antònia Llapart Campos, era mestressa de casa. El matrimoni va tenir tres fills i en Francesc era el segon. A Palamós s'hi van estar sis anys i després van retornar a Girona, on Francesc desenvoluparia la seva carrera professional. El 4 de setembre de 1954 es va casar amb Conxita Carbó Serra, botiguera i dependent, amb qui no va tenir cap fill.

Va morir el 6 de desembre de 2008 a l'edat de 98 anys havent presenciat un seguit d'homenatges que li van dedicar diferents institucions gironines en reconeixement a la seva trajectòria en defensa del patrimoni cultural i artístic català i a l'aportació científica en els estudis arqueològics.

Els més rellevants són: el premi concedit per l'Institut de Patrimoni Cultural de la Universitat de Girona per la seva intercessió en la salvaguarda del patrimoni artístic de Girona durant la Guerra Civil (2000); la distinció Athenea atorgada per l'Ajuntament de Girona per la seva tasca a favor de la recuperació del patrimoni arqueològic (2000), i el premi Joan Saqués, concedit per la Fundació Valvi, per la seva trajectòria reconeguda en el camp de la preservació, conservació, difusió o restauració del patrimoni cultural i artístic de les comarques de Girona (2007).

A més d'aquests merescuts reconeixements, el seu llegat permet estendre els mèrits a la creació artística i més concretament a la fotografia. La importància i la singularitat del seu fons fotogràfic, format per més de 5.000 fotografies (localitzades al Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona i al Museu d'Arqueologia de Catalunya a Girona) el converteixen en un nom imprescindible de la història de la fotografia catalana.

Els estudis

L'ensenyament bàsic el va fer principalment a Girona, al Grup Escolar (que posteriorment passaria a anomenar-se escola Joan Bruguera), tot i que no va poder acabar aquests estudis per la voluntat familiar de fer-lo treballar al més aviat possible. No obstant aquest prematur abandonament, va poder compaginar posteriorment el seu treball amb els estudis a l'Escola Municipal de Belles Arts de Girona on va seguir cursos de dibuix lineal, pintura i escultura entre 1924 i 1929. Hi tingué professors de trajectòria destacada,

Josep Aguilera amb els seus alumnes a l'acadèmia privada: Jullà, Hernández, Matabosch, Carrera, Fortuny, Riuró (al centre i en segon terme), Perpinyà, Rodríguez, Carrera i Vilagran. 1934 ca. (Foto Lux)

tals com Manel Quer, de dibuix; Joan Carrera, d'escultura, o Josep Aguilera, de pintura. Amb aquest darrer, va assistir també als cursos de pintura a la seva acadèmia privada, entre 1934 i 1936. Els anys 1936 i 1937 va continuar la formació a la nova Escola de Belles Arts de l'edifici de la Pia Almoïna.

Però la seva formació científica i cultural serà propiciada principalment per la relació professional amb alguns dels patriarques de la cultura gironina i catalana, com Rafel Masó i Josep de Calasanç Serra Ràfols, però sobretot pel seu interès pel patrimoni, per la seva tenacitat i per la seva capacitat d'aprenentatge.

La professió

El 1925 va iniciar la seva activitat laboral en un establiment comercial i després al despatx d'un magatzem. El 1928 va començar a exercir de delineant, la professió central de la seva vida. Ho va fer a l'estudi de l'arquitecte Rafael Masó amb qui va col·laborar fins a la mort d'aquest, el 1935. Després va treballar per a la família Ensesa, amb els quals havia tingut una certa relació arran de la seva vinculació professional amb Rafel Masó.

El 1936 va ser nomenat Secretari de la Comissió per a la Defensa del Patrimoni Artístic i Arqueològic. La Comissió de Girona havia estat creada el 22 de maig d'aquest any

per la Generalitat de Catalunya, en els primers dies de la Guerra Civil espanyola, i comptava amb la figura de Miquel Santaló (alcalde de la ciutat entre 1931 i 1933) com a president. El 1936 va ser nomenat per Pere Bosch Gimpera delegat del Servei d'Excavacions i Museus de la Generalitat a Girona i també va ser conservador del Museu Arqueològic Provincial fins a la seva incorporació a l'exèrcit popular el setembre de 1937.

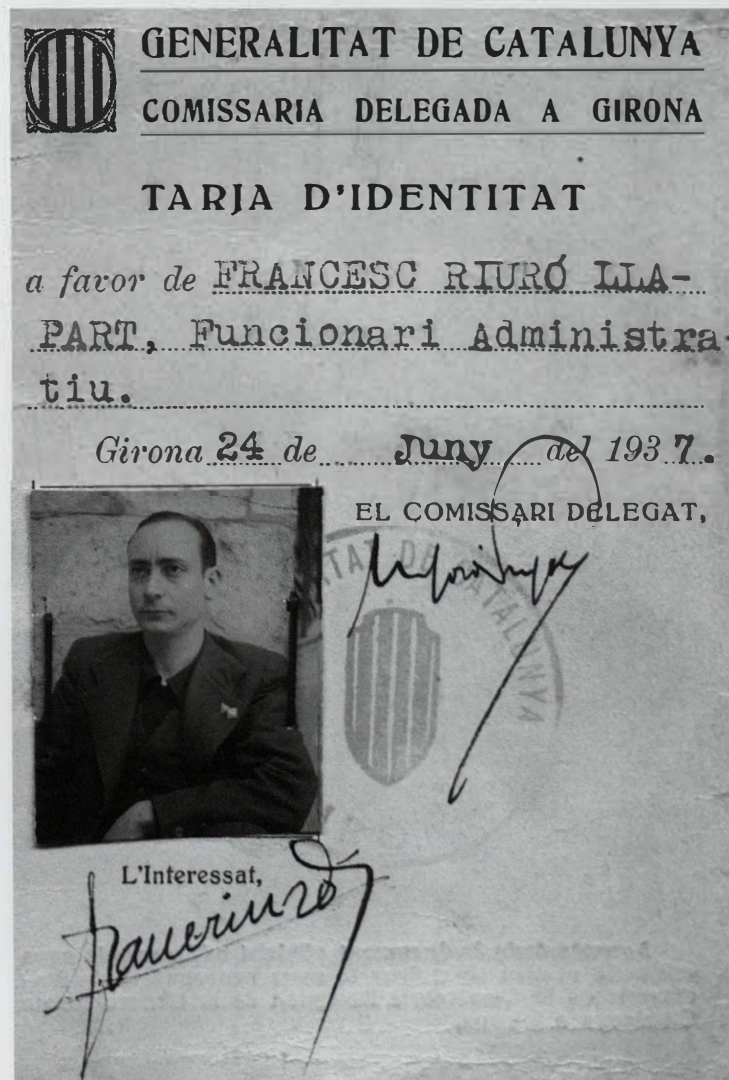
En finalitzar la Guerra va ser destituït del seu càrrec per haver lluitat al bàndol republicà i suposadament per consideracions ideològiques, ja que havia militat a Estat Català encara que fos de manera poc significativa. Aquesta circumstància el va marginar dels càrrecs de responsabilitat sobre el patrimoni, malgrat els mèrits personals, i es va veure obligat a exercir d'arqueòleg al marge de la seva professió. No obstant, va poder seguir treballant com a delineant, ja que la falta de personal especialitzat li va permetre treballar a la delegació gironina de la Comandància d'Enginyers de Barcelona. El 1942 va accedir a una plaça de funcionari com a delineant i topògraf als serveis tècnics de la delegació de Girona del Ministeri d'Obres Públiques, ocupació que va mantenir fins a la seva jubilació l'any 1980.

La vocació

La seva veritable vocació va ser l'arqueologia i malgrat la impossibilitat de dedicar-s'hi professionalment, la constància i l'excel·lència del seu treball el situen com un dels pioners de trajectòria més notable de l'arqueologia gironina. Els seus inicis estan lligats a la figura de Rafel Masó, amb qui va col·laborar en diferents investigacions i restauracions arqueològiques. Però la circumstància determinant va ser la coneixença de Josep de Calasanç Serra Ràfols el 1931, quan aquest estava excavant a les muralles romanes de Girona. L'eminent arqueòleg el va introduir en aquesta disciplina però, sobretot, el va impulsar a construir-se una trajectòria pròpia que va començar ben aviat. El 1935, juntament amb altres persones, va fundar la secció d'Arqueologia del GEiEG (grup Excursionista i Esportiu Gironí). La seva doble condició d'excursionista i d'arqueòleg va ser clau per als

El 21 d'agost de 1936, poc temps després d'esclatar la revolució, la Comissió del Patrimoni Artístic i Arqueològic, de la qual Riuró era el secretari, va presenciar l'obertura del sepulcre de Sant Narcís. En principi s'havia previst que es portessin les restes a una de les tombes de la mateixa església de Sant Feliu, però la intervenció de la FAI (Federación Anarquista Ibérica) va fer que s'exposessin a la sala municipal de la Rambla de la Llibertat.

Carnet de funcionari de la Generalitat de Catalunya. 1937.

Primer curs de les excavacions d'Empúries. Entre els assistents s'hi identifiquen: Pere de Palol, Miquel Oliva, Francesc Riuró, Josep de Calasanc Serra Ràfols, Martín Almagro i Lluís Pericot.
Setembre de 1947.

descobriments d'alguns dels jaciments més importants de les comarques gironines.

Els seus treballs han estat publicats i són àmpliament coneguts, però se'n poden destacar les excavacions fetes als poblats ibèrics de la Creueta, Sant Julià de Ramis i Castell (Palamós). També, les de la Ciutadella de Roses, les de Sant Aniol de Finestres i les de l'entorn de Girona.

La seva tasca científica no va passar desapercebuda i així es va voler reconèixer en els nombrosos homenatges que va rebre en vida. Se l'ha destacat per ser un dels pioners de l'arqueologia gironina, per la seva generositat en la formació dels més joves, per haver descobert jaciments de gran rellevància, per haver salvat la integritat d'un patrimoni que sovint es va veure amenaçat per l'afany especulatiu del territori i per haver exercit amb rigor i compromís els seus treballs com a arqueòleg.

La creació artística

L'exposició de pintura en homenatge a Francesc Riuró feta a la Casa de Cultura de Girona el desembre del 2000 permet constatar l'existència d'una trajectòria artística centrada preferentment en el treball pictòric. Els anys de formació artística, en què destaca la figura del mestre

Josep Aguilera, el van dotar d'una tècnica suficient per a realitzar-se com a pintor. En aquest sentit, la seva activitat va ser incessant, tot i que els testimonis públics de la seva creació es concentren principalment en els anys de joventut. En són una mostra els premis que se li van concedir en aquesta primera etapa, entre els quals destaquen: el primer premi de pintura a l'escola de Belles Arts, el 1932; el primer premi de cartells a l'escola de Belles Arts, el 1933, i el segon premi als artistes locals de l'exposició de 1940 al saló de descans del Teatre Municipal.

I també la seva participació en exposicions col·lectives i individuals, entre les que trobem: l'exposició col·lectiva nacional promoguda per la secció de cultura de F. E. al saló de decans del Teatre Municipal, el 1940; l'exposició individual als baixos de l'antic Cafè Norat, el 1941, i l'exposició col·lectiva amb altres artistes gironins a la Sala Municipal (Rambla de la Llibertat), el 1943.

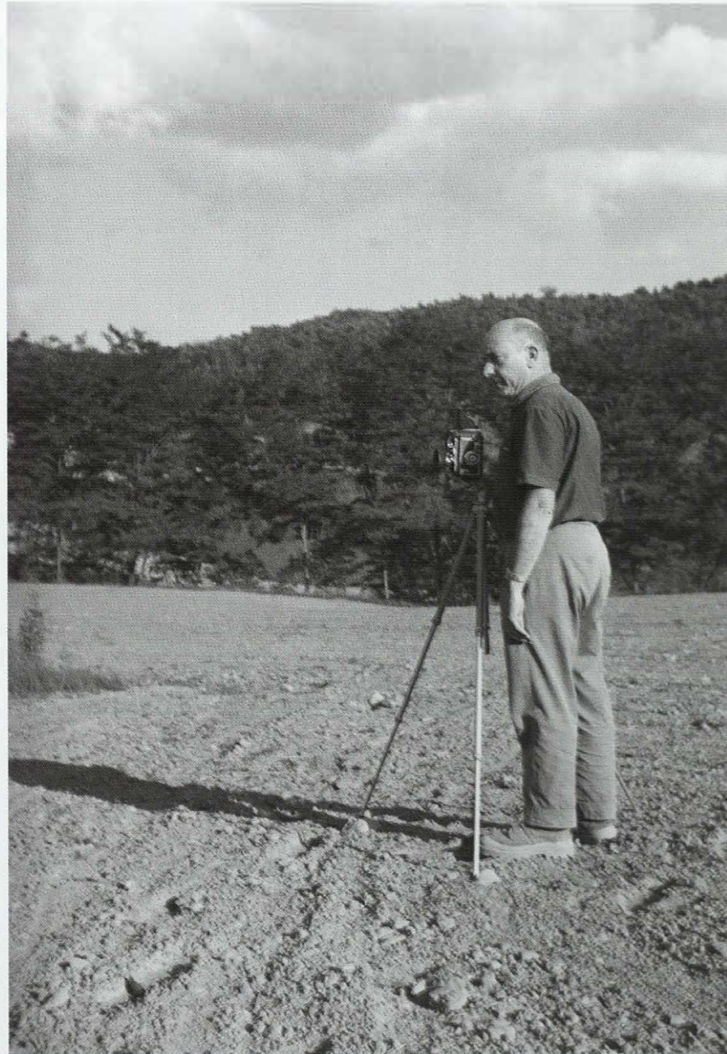
Però el seu interès artístic no es va limitar a la pintura, ja que des de ben jove es va interessar per la fotografia i es va iniciar en la seva pràctica. Ho va fer sobretot des d'un posicionament d'artista, com molt bé testimonien els seus treballs dels anys 1940 i 1950, en què mostra principalment una sensibilitat notable per aconseguir captar escenes i composicions del seu entorn més immediat a partir d'un exercici creatiu plenament conscient centrat en la combinació de geometries i de llums.

Malgrat aquest interès per la creació fotogràfica, les manifestacions públiques de la seva obra van ser escasses i la seva participació en l'escena fotogràfica gironina de l'època, la podem considerar testimonial. El treball metòdic en la documentació del seu arxiu personal, que abraça tota la seva activitat, permet identificar dues fotografies publicades a *Diario de Barcelona* en els anys 1949 i 1950 i cinc fotografies publicades a la *Guia de Gerona* de l'historiador Santiago Sobrequés, el 1953. També es documenten una desena d'obres presentades en les exposicions fotogràfiques que per les Fires de Sant Narcís va

organitzar Foment de Turisme a partir de 1951, any en què s'instaurà per primera vegada el Concurs Internacional de Fotografia. En aquestes exposicions, s'hi exhibien principalment els treballs de fotògrafs catalans. Però el 1954, es va establir un acord amb l'AFYC (*Associació Fotogràfica i Cinematogràfica de Girona i Província*) i es va donar a l'esdeveniment un caràcter més internacional. El president de l'Associació Manuel Chamorro, en una entrevista a *Los Sitios*, va remarcar la importància d'aquest concurs: «Es el hasta ahora más importante de cuantos se han venido celebrando en España, tanto por la amplitud de temas como por la importancia de los premios a otorgar». La participació del fotògraf francès Jean Dieuzaide en aquest *IV Salón Internacional de Fotografía* amb la presentació d'algunes imatges que s'han constituït com a icones de la fotografia europea de l'època, confirma la rellevància que va adquirir aquest esdeveniment. Alhora permet fer pensar en un contacte més directe dels fotògrafs gironins amb un concepte de fotografia més modern que trencava, en certa manera, el cànon clàssic imperant en aquests salons.

La participació de Francesc Riuró en aquests concursos està únicament documentada els dos primers anys. Coneixem per la premsa de l'època que el 1951 va obtenir un premi en la secció Retrats per l'obra *Mediodía de invierno* i un primer premi en la secció Local corresponent al poble de l'Escala per l'obra *Mañana de otoño en la Escala*. No tenim notícies de la presència de l'obra de Francesc Riuró en cap més concurs ni saló expositiu, però el coneixement de la seva obra ens permet afirmar que l'autor va continuar amb el seu treball de creació, en la cerca d'un llenguatge fotogràfic adient a la seva facultat creativa que evidència el bon coneixement que tenia l'autor de les avantguardes fotogràfiques que, amb escala a Barcelona, arribaven d'Europa.

David Iglésias Franch

Francesc Riuró amb la seva càmera de mig format Rolleiflex. Sant Aniol de Finestres.
Setembre de 1965.

Fotografies de Francesc Riuró publicades a *Diario de Barcelona*.
1949-1950.